

bojo kakor močan jez marsikteri povodnji v okom stale.

4. Vèrbe varjejo, de se vodé in potoki pre- več ne širijo, in za to rabo je nar boljši, de se verbovci okoli vod in potokov zasade.

5. Če so travniki in pašniki z vèrbami zasa- jeni, jih suša nikoli takó ne požgè, kakor druge pašnike, in živina dobí na njih več pàše in v hudi vročini je sonce takó hudó ne pripéka.

6. Po zasajenih vèrbah se dajo mlake, mo- čirni in mokri travniki osušiti. Natora nam sama to spričuje, kèr vidimo na močirnih krajih práv pogostama vèrbovce ali protje rasti.

7. Vèrbe uterdijo s svojimi gostimi koreninami tudi peskasto zemljo. Za to rabo je nar pripravniši tista vèrba, ki se pešeni vèrbovec (*Sandweide*, *salix arenaria*) imenuje.

(Konec sledi.)

Nova znajdba.

Na Borneoškim otoku iztočne Indije v Azii raste neko drevó, kteriga Indijanci pèrča (*percha*) imenujejo in iz kteriga neka smóla teče, kteri se po indijansko guta pèrča (*gutta percha*, to je, pèrčna smóla) pravi in ktera ima to lastnost, de se na zraku uterdi, v gorki vodi omehčá, de je gibčna kot vosek, potem se pa zopet kakor les uterdi. Angleži so prvi poskusili to drevesno smólo, ki je na videz trohljivimu lesu po- dobna, za mnoge izdelke porabiti, kakor še zdej gu- milastik rabijo. Prednost pèrčne smóle pred gumi- lastikam pa je ta, de gumilastik sam na sebi nikdar takó terd ne postane kakor pèrčna smóla, ktera ohlajena je terda kot les; v gorki vodi pa postane mehka kot vosek. Kar človek le hoče, lahko iz nje naredí. Mnogi obertniki jo obračajo za mnoge izdelke, in v Londonu že tudi zidarji delajo umetne zidarske kinče ali lepotíje iz nje.

Nar veči koristnost pa ima guta pèrča za zdravnike in posebno za ranocelnike, kteri pri ta- cih bolnikih, ki so si roko ali nogo zlomili, ne bojo več potrebovali okornih lesenih ali plehastih šín, ampak jim bojo zlomljeni ud z guto pèrčo v podobi pripravnih šinic oklenili, ki se vsakimu udu pripravno prileže in ga v pravi legi obderží. Če je kost nad kolenam zlomljena, ni nobena druga reč zató takó pripravna, kakor guta pèrča. Vsak ranocelnik si iz nje naredí, kar si koli hoče, in brez vse druge priprave; samo z gorko vodó. En funt gute pèrče ima za mnoge potrebe ranocelnik čez in čez zadosti; en funt pa veljá na Dunaji 5 dvaj- setic. (Bei Wilhelm Franc, Droguist zum goldenen Fassel in Wien). Dr. Kurter so nam poterdili koristnost gute pèrče.

Beli Krajnci

unkraj hribov Gorjancov in Kočevarjev ob reki Kólpi od Metlike do Osilnice.

(Konec.)

Berž ko se nevésta zjutrej zbudí, vzame v roke metlo, in gré hišo pometat; svekérva pa ji nadlego dela, kèr ji pometeni prostor zopet s smetmi nastelje in ji tako dolgo časa zabavlja, češ, de se ima pri novi hiši poterpežljivosti vaditi. Po kosilu se zbirajo svatje in vsa žennova rodovina v kolo z nevésto vred, posku- siti, kakiga hoda de je nevésta. To se vselej godí na prostoru pred hišo, in sneg, če je še takó debel, se razkidati mora. Na koncu pira (svatve), ki se navadno v torek zvečer začne in do petka ali sabote traje (terpi), razreže starašina kolač, ki se je z nevésto pri- nesel in je tudi v novim domu nad mladim param visel, na dva komada (kosa): ena polovica se med svate raz- delí, drugo pa nevésta dobí, de jo v nedeljo med svoje

razdá. — Piri se večidel pred pustam, redkokrat ob dru- gih dobah praznujejo. —

Merliči se tukaj na pogreb spremljujejo z velikim žalovanjem. Cela vas se večkrat zbere na sprevod mertviga, ako je bil v življenji v časti. Ne najét, ampak radovoljno gré ženski spol za takim merličem in nare- kuje za njim, to je: na glas jokaje vse njegove dobre dela prešteje. Tu se ne pòje nobena pesmica, ampak kar ktera vé od njega, to tako sostavlja in na take besede vđark deva, de se vezano izgovarja, včasi tudi ne. De bo vender bravec zapopadek od tega imel, naznanim upitje zakonske žene za svojim možem:

Prelepi moj mili mož! komu si me izročil?

Zlato moje dobro! zakaj si me zapustil? i. t. d.

Pojédine, na ktere se povabijo pogrebniiki in va- rovnice se še zmiram dajejo, tode kadar kdo primore, nekterikrat tudi ob létu, večidel v jeseni. Na takih po- jedinah mora biti 9 jestvin (jedíl); kadar se po tri sklede izpraznijo, se za mertviga moli. Taka pojedina se kár- mina imenuje. —

Véra v copernije je pri mladih pešati jéla; véra v prikazovanje mertvih v uroke je še zmiram živa. Toplje- nike (vtonjene) na trebušice zakopajo; mislijo, de bi, ko bi ga takó kot drugej zakopali, hudo vreme nava- ljevalo. Tudi se veruje, de se ne skoléha (ozdravi), kdor v torek ali v petek zbolí; de zveličan ne bo, kdor od strelje vdarjen, ali od kače pičen umerje. —

Za boleznimi imajo mnoge, tudi nektere spretne zdra- vila. Ako se kdo nevarno prehladí, ga precej banjajo, to je: v kad se kropa vlije in razbeljeni kamni se vanj denejo, po tem se bolnik noter na majhin stolčik vsede, od zgorej ga pa z rjuho pokrijejo, takó de sopár vanj živo bije. Spotivši se ko miš, stopi iz kačice, se pre- obleče in v posteljo vleže. Ako kdo vred dobí, se vleže na herbet v posteljo, take ženice ga z maslam izpod reber namažejo in z napek obernjenima rokama terejo in po tem mu blek denejo; to se pravi gaziti. De pa tukej, kakor tudi drugod ljudjé v terdovratnih boleznih, opustivši razumniga in vredniga zdravnika, k živoder- jem se obračajo, to mi v glavo ne gré; kakó bo slepár, ki ne zná družiga, ko konja iz kože devati, toliko ali pa še več vedil ko prebrisani možjé, ki vse svoje močí v dosego te znanosti obračajo, človeško natoro na tanjko poznajo in véjo, kakó in s kakimi pomočki so prebrisani zdravniki od začetka te umetnosti do zdej ljudém po- magali?! Zakaj je pripušeno takim sleparjem varati (*go- ljufati*) bedake? Zgodilo se je, de je tukej neka ženska zbolela; šla je k sleparju, ki tukej sloví, in je pri njem ostala, de ji je neke rože in korenine na žile deval; in to siroto, kí je sèm peš šla, so nazaj vso sključeno na rokah in nogah pripeljali. O kmetje, varite se sleparjev, varite se živoderjev!

Opravo (obleko) si Beli Krajnci domá naredé. Ovčjo volno žene domá pozimi izpredejo, dajo v tkajo in v stope; ravno takó tudi predivo spredejo domá. Vsak gospodar zna skorej postolje (čevlje) šivati. —

Čednosti téh ljudi so: gostoljubnost, prijaz- nost, zadovoljnost in pokoršina do poglavarjev; mane (napake) so: kletve, ki so unim v Novicah nazna- njenim kot groš grošu enake, nezmétnost in pa ne- vošljivost. —

Njih pregovori so: Dan se iza rana lovi; ko- mu se je molit, s tem se ni borit; od nebojana je draga postrana (kdor na močí sloví, večkrat iztepen v dragi obleži); ki ne vaga, nema blá- ga; brez skrivalca ni kralca; nepovabljenimu gostu se stolac za vrata stavi; kar mačka rodi, rado miši loví; delaj, ko da boš vavek živel, mólí, ko da boš vale umerl; koliko vran belih, toliko mačeh dobrih; zna več, ko hruške pèc